

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban *dívéve:*

Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz *hordva:*

Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 8 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczá n. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 24.

Kiegyezési tárgyalások.

(K. Ö.) A két heti parlamenti szünetet a kormány tudvalevően arra akarja felhasználni, hogy folytassa és ha lehet megegyezésre jusson az osztrák kormánnyal az Ausztriával való közgazdasági viszonyoknak 1903. esetleg 1904. végéig terjedő rendezésére vonatkozó javaslatok dolgában.

A kiegyezési tárgyalások tegnap vették kezdetüket.

Mint már régen megírtuk, ez a nagyfontosságú gazdasági kérdés a Bánffy-kormány taktikája és ügyefogyottsága következtében közönséges politikai kérdéssé devalválódott. A dolog most azon fordul meg, hogy az osztrák kormány elfogadja-e a Széll kormány programját. Ha elfogadja, szent a békeség. De nem fogadja el, mert úgy a bankkérdésben, mint a fogyasztási adók átutalása kérdésében lényeges a különbség a két álláspont között.

De feltéve, hogy a Thun-miniszterium, félretéve az egyéni tekinteteket és kizárólag a monarchia és Ausztria gazdasági érdekeit szem előtt tartva, a Széll-kormány álláspontját magáévá téve, ezen az alapon akarná a kiegyezési javaslatokat az osztrák parlament elé vinni, akkor sem szenved kétséget, hogy a Thun-kormány ezzel az eddigieknél is nagyobb politikai és parlamenti zavaroknak veti el magját. Mig ha mereven ragaszkodik álláspontjához és ebben a kérdésben meg-

bukik, mint egyike a legnépszerűbb osztrák államférfiaknak fogja tárczáját utódjának átadni.

Az a sok heterogén elem, melyeket osztrák pártok elnevezése alatt ismerünk, az osztrák ultrakövetelésekben hü támogatói lesznek a Thun-kormánynak, már csak azért is, mivel jól tudják, hogy ha nincs kavarodás a kiegyezés kérdésében, egyszerűen megszűnt a létezéshez való jogosultság. Mert utóvégre az osztrákok is csak ki fognak ábrándulni és be fogják látni, hogy a pártviszály folytatása egyszerűen lehetetlen, mert már is mutatkoznak annak politikailag és gazdaságilag egyaránt veszedelmes következményei. Hazafias az osztrák pártok vállalkozása mindaddig, míg ellenállásuk a hazai érdekeket szolgálja.

Fiktív jogokért feldulni egy ország békéjét és parlamenti renoméját tönkre tenni, bűnös operáció, mely mögött ott settenkedik az egyéni és pártérdek.

Gyakorlatilag véve a dolgot, azt a kérdést vetjük fel, hogy lehetséges-e a megegyezés, a két álláspontból ki engedjen és mennyit engedjen?

Formulázzuk a magyar követeléseket. Állapítsuk meg azt, amiből nem engedhetünk és akkor megtudjuk azt is, mit nem követelhetnek tőlünk az osztrákok.

A kiegyezési tárgyalások most első sorban a bankegyesség és a fogyasztási adókra vonatkoznak.

Az egyezményes kiegyezési javaslatok értelmében a bankegyesség 1910-ig tartandó fenn. Az osztrák kormány attól tartva, hogy a gazdasági kiegyezést 1904-ig

sem sikerül megkötni, azt kívánja, hogy a vámközösséggel 1904-ben vége szakadjon a bankegyesség is, nehogy az önálló vámterület esetén Magyarország a közös bank pénzével hadakozzék Ausztria ellen.

Nézetünk szerint, ha a gazdasági kiegyezés nem jön létre és mi 1904-en túl felállítjuk Ausztriával szemben a vámsorompókat, nincs érdekünkben ezen időponton túl a bankegyességet sem fentartani. Az önálló vámterület és a nemzeti bank két olyan dolog, mely fedezi egymást. Egyik a másika nélkül tökéletlen valami. Az osztrák részvényesekről az önállóság esetén tudni nem akarunk. — Ebben a pontban, mely taktikai követelménykép felhasználható, engedhetünk az osztrák felfogásnak. Az u. n. Széll-formula, mely a budapesti tanácskozások eredménye, amelyeket az ünnepek előtt ismertettünk, mintha a mi felfogásunkat látszanék előkészíteni.

Másik követelésünk az, hogy a bankegyesség az új paritásos alapon köttessék meg, míg az osztrákok 1904-ig a status-quot akarják fentartani, szóval Magyarország hiteligenyeit 1904-ig újból az osztrák részvényesek érdekeinek akarják kiszolgáltatni.

Ha a kiegyezést sikerül megkötni, akkor mint annak konzekvenciája az új paritás is életbe léptetendő. Az új paritás a bankszervezetre vonatkozik és lényegében abban áll, hogy önálló intézkedési körrel látja el budapesti főintézetét. Az esetleges rövid időpont nem képez oly indokot, hogy a bankszervezeti változás,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Zsigmond magyar király és II. Ulászló lengyel király Szent László sirjánál 1412.*

— Bihari Sándor festménye. —

Irtta: Dr. Némethy Gyula.

Mélyen tisztelt vendégkoszorú!

Épen egy esztendeje mult, hogy e helyen hasonló körülmények között szerencsés voltam muzeumunk egyik méltó büszkeségét, Koroknya Ottó nagy történelmi festményét méltatni; ma midőn egyletünk választmányának megbízásából hasonló feladatra vállalkozom, annál lelkesebb örömmel teszem ezt, mert e méltatásra váró nagy alkotás Várad régi dicsőségének egyik legnagyobb mozzanatát varázsolja szemünk elé: Zsigmond magyar és római király találkozását Váradon az ősi székesegyházban, Szent László csudákkal dicsőített, egy nemzet vallásos tisztelőtétől körülvevő sirja mellett. Várad, szeretett városunk dicső multjának s az ezeréves hazai művészetének áldozunk tehát e pillanatban, melynek jelentős voltát egyletünk életében, azt hiszem, egész körmondat frázisa domboríthatná ki jobban, mint e néhány egyszerű íge. Valóban, ha a jelen boldogulásunk egyik föltétele a mult emlékének ápolása

* Felolvasatott a »Biharmegyei és Nagyváradai Régészeti és Történelmi Egylet« közgyűlésén.

nekünk váradinak annál szorosabb kötelességünk ez, mert minél dicsőségesebb volt Várad multja, annál kevesebb, a semminél valóban nem sokkal több látható művészeti emléke maradt a középkor, ragyogásnak, s ami van is, néhány kötődék, a melyet muzeumunk lapidariumában őriz a kegyelet s amely főleg laikus előtt igen halvány fogalmat nyújthat egykori sugártornyos, csucsíves székestemplomunkról.

Várad régi jelentőségét alig emelhetné ki jobban valami, mint az a tény, hogy a hazánkba ellátogatott külföldi fejedelmek nem mulasztották el meglátogatni a vallás és művészet fényében tündöklő helyet, a hol a daliás, szent s talán a legjobban szeretet magyar király hamvai nyugodtak. Ulászló lengyel és Zsigmond magyar király tehát hosszas versengésük és három esztendőös nyílt háboruszkodásuk után semmivel sem peccélhették volna meg jobban a kereszténység atyja, a pápa közbenjárására létrejött békeszövetségüket, mint elzarándokolva közösen Váradra, a szent király sirjához. Dlugoss, a híres lengyel történet író így adja a képünk alapjául szolgáló történetet: »Virágvasárnapra következő hétfőn a két király Kassáról kiindulva. Tokajban halt meg. Kedden átkelvé a mezőségben a Tisza folyón (Czissa), szerdán Debreczenbe (Dobrzicza) érkeztek, csütörtökön Ulászló király meg akarván tisztelni Szent László magyar király szentélyét (kiszöbeit), kinek teste Váradon nyugszik, gya-

log utazék, míg Zsigmond király lovon ment előre. A két király tizenöt napig maradván Váradon, a husvéti ünnepeket ott töltötte.« Várad tartózkodása után a két király vadászatnak szentelte idejét, részint a Mátra vidékén, részint a Csepel-szigeten. Urnap táján kerültek Budára, a hová a német birodalom választófejedelmei összesereglettek s ahol fényes, világra szóló ünnepek ragyogtatták a magyar király tekintélyét, hatalmát.

Az első, ami e néhány történelmi adat fölidézése után szemünkbe ötlk, a kép általános felfogása, amennyiben t. i. a festő a két fejedelem találkozását az ősi székesegyházba helyezi, Szent László sirja mellé. Hallottunk annak idején hangokat emelkedni amellett, hogy jobb volna a székesegyház előtt lévő nagy téren, a szent király aranyozott lovasszobra mellett tüntetni fel a találkozás jelenetét; de nekünk úgy látszik, hogy a festő felfogása igen helyes történelmi érzéket áru el. Valóban a szent király csudákkal dicsőült tetemeinek közelsége volt legigazibb helye a béke megszentelésének, a mint hogy ez a sir volt Ulászló zarándoklásának célpontja is. Zsigmond valószínűleg már a város határán követte a gyalog zarándokló fejedelmi vendéget, de elképzelhetetlen, hogy az ünnepek középpontja ne annak a szent királynak sirja lett volna, akinek hamvai mellé Zsigmond király maga is temelkedett. Lehet, hogy hálásabb föladat lett volna egy szabad ég alatt a plein air színei-

mely jelen esetben nekünk kedvez, ne vitessék keresztül. Itt tehát nem engedhetünk.

A fogyasztási adók mai kezelését sem lehet tovább fentartani. Ha a provizórium lejár és a kiegyezés sikerül, az egyezményes javaslatok értelmében a fogyasztási adók átutalása az új megállapodások értelmében eszközözendő. Megfutamodásnak itt nincs helye. Ha a Thun-kormány ezt a kérdést a kvótával komplikálja és vizsontszolgálat fejében a kvóta emelését követeli, csak azt mutatja, hogy nincs szándékában az igazság alapján egyezkedni és keresi azon pártok tetszését, melyeknek a kiegyezés takaróul szolgál politikai üzemek folytatására. A fogyasztási adók és a kvóta nem tartozik össze. Kvótát nem lehet emelni azért, mert Ausztria három évtizeden keresztül legkevesebb 100 millióval sarcolt meg bennünket.

Nem tagadható, hogy a Széll-kormányának nehéz a helyzete. Már is tettünk koncessziókat, de tovább nem mehetünk. Ausztria érdekében az ország anyagi romlását nem siettetjük.

Megtörténik-e és hogyan történik meg a kiegyezés és lesz-e a bécsi tárgyalásoknak kedvező eredménye? — csak találgatásokba lehet bocsátkozni, de bizonyosat senki sem mondhat.

Kezelési deficit.

A pénzügyminiszter ma tette közzé a hivatalos lapban kimutatását a magyar koronához tartozó állami pénztáraknál 1899. január 1-től márczius végéig előfordult bevételekről és kiadásokról. Ezek szerint az államháztartás az első negyedben — mint rendesen — deficittel járt, ami azonban muló jellegű, mivel nálunk mindig az aratás utáni hónapokban billen helyre az államháztartás mérlege. Ezenkívül nagyot billentett most a mérleg az ex-lex állapot is.

Az év első három hónapjában az ország kiadásai 138.604.125 frt 20 kr-ra rugtak a bevételek pedig 109.748.712 > 15 > > a kezelési hiány tehát 28.855.413 frt 05 kr.

Az 1898. évben majdnem egészen így alakult az első negyed mérlege, akkor is teljes 29 milliót tett ki a deficit s az év végén mégis 23 milliónyi kezelési fölösleget mutathatott ki a pénzügyminiszter, ami azonban nagyon megapad, míg a zárszámadások retortáján keresztül meg.

Lényegesebb visszamaradások mutatkoznak az *egyes adóknál* 1,789.953 frt 01½ kr., mely visszamaradás ép úgy, mint a jogilletékeknek mutatózó 973.289 frt 33½ krnyi visszamaradás is, az 1899. év I. negyedében beállott *törvényen kívüli állapotnak* a folyománya. A *fogyasztási és utadóknál* kimutatott 979.950 frt 82½ krnyi visszamaradás tulnyomó része az 1898. évi XVII. törvénycikkkel életbeléptetett sörfogyasztási adóra esik, mely adó nem az előbbi söritaladó helyébe lépett. Ez utóbbi adóbérbeadás és megváltás útján volt biztosítva és egyenlő havi részletekben fizettetett, míg az idézett törvénycikk rendelkezései alapján a sörfogyasztási adó jelentékeny részére nézve hat hónapi hitel engedélyeztetett. Ennek folytán az 1899. év első negyedében előírt sörfogyasztási adónak csak a kisebb része folyt be ebben a negyedben s ez a körülmény az előző évvel szemben visszaesést eredményezett.

Az új román kormány és Magyarország.

A romániai konzervatív párt kormányra jutása alkalmából felhangzott aggodalmakra vonatkozóan egy bukaresti levél a következőkben mutatja be az új kormány álláspontját: Az új konzervatív kormány, mely itthon bizonyos belügyi reformjai által már bizonyos népszerűségnek örvend, a külföld államaival is a legjobb egyetértést fogja fentartani. Ebben a tekintetben éppen *Magyarországgal szemben* nagyon megkönnyíti a konzervatívok álláspontját az a magatartás, amelyet e párt a múltban tanúsított a magyar-román kérdésekben. Igaz ugyan, hogy a konzervatív párt akkor, amidőn a liberális párttal szemkötött nagy kisebbségben volt, heves harcot vitt a kormány s kivált *Sturdza* miniszterelnök ellen, Magyarországgal szemben való szelid magatartása miatt. De ezekre a támadásokra nem maga a szelid irányzat szolgáltatta az okot, hanem az az *irányváltás*, amelylyel *Sturdza* a románokat meglepte. Amíg ugyanis *Sturdza* kormányra jutása előtt Magyarország egyik lehevesebb támadója és ellensége volt — később amint hatalomra jutott megváltoztatta harcmodorát. Ez a változás bősztette fel az akkori ellenzéket annyira és azért törekedtek a kormányelnök megbuktatására,

akinek korábbi magatartásával szemben »meghunyászkodás«-nak látszott a magyarországi ügyekben való mostani eljárása. Ami azonban magát a *nemzetiségi kérdést* illeti, a most kormányra jutott konzervatív párt az alatt a négy esztendő alatt, míg ellenzéken volt, soha semmiféle ígérettel sem kecsegtette az erdélyi románokat, ezek tehát most — amikor a párt hatalomra jutott — nem is kérhetik tőle semmiféle ígéretnek teljesítését. A kormány nincs megkötve semmi által, semmiféle irányban, szabadon érvényesítheti intenczióit; a jó viszony fentartását, megvédését békés eszközökkel mindaddig, amíg ezt csak megengedi Románia méltósága. Ha mindkét részről csak kis jóakarát is lesz, bizvást lehet remélni, hogy az új kormány alatt Románia és Magyarország egymással való viszonya csak erősbödni fog.

Válság a kiegyezés miatt.

Azt gondoltuk, a Széll-formulával rendbe jön a kiegyezésnek négy év óta vajudó ügye is és ime ismét válsággal fenyegeti a monarchiának mindkét kabinétjét.

A bécsi tárgyalásokról s az ezzel kapcsolatos válságról a M. E. L. bécsi levelezője a következőket jelenti:

Bécs, május 23.

(B. K.) Ki hitte volna, hogy oly rövid időn belül ismét válságról kell hirt adnom. Önök odahaza azt fogják hinni, hogy csak osztrák válságról van szó, pedig, sajnos, kettős válság van. Noha az a látszat, hogy a magyar kormány ki fogja állani az első tüzet, mégsem lehet ezt bizonyosan állítani, mert a legfelsőbb akarat egész más irányban terelheti a dolgokat, mintsem a kormány gondolná.

A tegnapi tárgyalások egészen eredménytelenek voltak. Gróf Thun kijelentette, hogy ő vagy kap a bankkérdésben recompensatiót az ischli klauzuláért vagy lemond; Széll viszont kijelentette, hogy vagy benyujthatja június 2-án a kiegyezést, vagy a hogy van, vagy lemond. Szóval a két miniszterelnök egymást fenyegette a lemondással, de a koronának ilyen még egyikük sem jelentett be; abban

ben tündöklő jelenet, de a festő a *szellemet* kereste, az *idők lelkét*, valamint kereste a nehezebb feladatot, az üvegfestésű ablakokon át sugárzó tompább, de hangulatosabb, misztikusabb világításba helyezett jelenet ábrázolását s az a pompás, megkapó összhatás, mely alól alig vonhatja ki magát a szemlélő, bizonyosága, hogy a festőnek igaza van.

Bunyitai, mint történetbuvár, Heuszlmann Imre, mint műtörténész, vállvetve állították össze a legpozitívabb adatokból a váradi és székesegyház képét, még pedig meglepő sikerrel. Festőnk, fájdalom, nem ragaszkodott e munka eredményéhez: először, midőn francia modoru, keresztahajós templomot festett, holott a régi székesegyház kétségtelenül keresztahajó nélkül szükkölködött, másodsor a keresztahajóba helyezte magát a sirt, amely pedig a főhajóban foglalt helyet, szemben a bejáratnál. E művészi szabadság magyarázata abban rejlik, hogy így festőiebb keretet alkothatott a pompás jelenetnek. A siremlék megalkotása ellen azonban alig lehetne kifogásokat tenni, valóban gazdag csucsives művü szabad sir lehetett az, mert nem képzelhetjük, hogy midőn Báthory András püspök a XIV. században csucsivessé alakította át az eredetileg román stylben épült egyházat, éppen a sirt hagyta volna meg román, s így kétségkívül egyszerűbb díszében. Legfeljebb azt jegyezhetné meg valaki, hogy ez a sir rendkívül hasonlít III. Frigyes császárnak a XV. század végén a bécsi Szent István templomban felállított emlékéhez.

De ideje immár, hogy áttérjünk az ünnepélyes jelenet főszereplőire. Ülészó az ekkor már

idős lengyelkirály kiterjesztett karokkal közeledik Zsigmondhoz, mintegy megpecsételendő a szent helyen a kötött szövetséget. Diugoss szerint a lengyel országnagyok nem kísérték le Váradra a királyt, hanem Anna királynéval együtt elhagyták már előbb Magyarországot. Csak néhány és jelentéktelenebb emberből állott tehát a lengyel király kísérete, akik e képen meglehetősen háttérbe is szorulnak. Annál teljesebb világításba van helyezve Zsigmond és környezete. Zsigmond a fejedelmi fenség kifejezésével arczán fogadja vendégét e szent helyen. A festő híven megtartotta a számtalan képen, pecséten, ábrázolaton kidomborodó Zsigmond tyust, de csak a fej tekintetében, amely valóban királyi fő. Már ami a termetet illeti, a festő jelentéktelen, kis középtermetű királyt festett; holott a hiteles egykoru ábrázolatok, köztük oly remekművek, mint a bírodalom nagy pecsétje, Lechner képes a híres kölni dóm-kép mind magas termetűnek fel a királyt, az egykoru följegyzések is meg egyeznek ebben. Föltétlen dícsérettel kell adoznunk azonban a király jelmezével szemben, pompás kardja emlékeztet a drezdai kincstárban őrzött Zsigmondfele kardhoz; palástja és tunikája, de főleg a szent korona, nagy műgonddal ábrázolják. Zsigmond háta mögött leg-hivebb és legkiválóbb embere, Garai Miklós nádor áll, mellesleg megjegyezve pompás magyar typus a dérek hadvezér, ügyes diplomata s mint a konstanzei zsinat alatt kifejtett tevékenységet mutatja, egyházi ügyekben is kapacitás. Zsigmond legalább többnyire az ő tanácsával élt konstanzei tartózkodása alatt.

1402-től kezdve már nádor volt, s e tiszlet viselte haláláig, amely 1433-ban következett be, fényes, ragyogó, világra szóló pályának szakítva véget. Talán még sikerültebb alak a két főpap. Az egyik a borovált arezu *Scolari andrás*, az olasz származású váradi püspök, kinek 1881-ben a várban megtalált siremléke ma az új székesegyház sekrestyéjének előcsarnokát díszíti. A másik főpap Kanizsay János, pompás magyar középkori főpapi alak 1387-től 1418-ig volt esztergomi érsek, s ő volt az első, ki az esztergomi főpapak sorában a szentszék születése követe ezimet viselte. E ezimet Zsigmond király közbenjárására nyerte 1394-ben IX. Bonifác pápától.

Csábító feladat lenne, mélyen tisztelt közgyűlés, szemlét tartani a korhű és nagy tudással festett női jelmezek fölött, melyeknek főleg a kép háttérben oly nagy gazdagságát tárta föl a művész, vagy az üvegfestésű ablakok mérsékelt, titokzatos világításában föléllamló színárnyalatokat elemezni, vagy végre arezképtanulmányokat tenni főleg a jobboldali csoport egyes alakján, kiken oly nagy sikerrel azott geure-képi tanulmányait ragyogtatja, de érzem, hogy ez már visszaélés lenne a mélyen tisztelt közönség odaadó figyelmével, melyet eddig is igénybe vettünk s azért sietek ezélemlőhöz. Világos, hogy ezélemlő nem lehetett a kép beható, részletes méltatása, a melyhez igen jelentékeny idő lett volna szükséges, csak néhány mozzanatot akartam kiemelni, s fölhívni ezzel a közönség figyelmét, hogy iparkodjék elmélyedni a kép minél teljesebb átértésébe. Valamint minden tudomány nem egyéb, mint a Teremtő

maradtak, hogy holnap (szerdán) délben koronatanácsban a királynak előadják álláspontjukat és Ő Felsége bizzák a döntést. Hadd mondja meg a király, hogy melyiket szereti, melyiket gyűlöli? vagyis melyik megy és melyik marad?

Az eredménytelen tárgyalások után az osztrák miniszterium plenaris tanácskozást tartott, melyben csak annyit főztek ki, hogy ki kell kérni Goluchovszky gróf tanácsát, vajjon lemondjanak-e vagy sem.

Goluchovszky gróf azt mondta, hogy nem volna ildomos, ha a kormány a korona tanács előtt mondana le és így bizonyos kényszerhelyzetbe hozná a koronát. Be kell várni, hogy mit mond Ő Felsége?

A kik azonban azt hiszik, hogy a korona tanács meg fogja hozni a döntést, azok nagyon is tévednek. Mindenkor jól informált, hiteles forrásomból tudom, hogy Ő Felsége a korona tanácsban nem fog dönteni, hanem utalással arra, hogy a válságot itt is, ott is el akarná kerülni, azt fogja kívánni, hogy a két kormány folytassa a tárgyalásokat és lehetőleg kompromisszumra lépjen.

Igy már most is biztosra jelezhetem, hogy a magyar kormány tagjai még csütörtökön is itt lesznek, hogy Ő Felsége utasításához képest még egyszer tárgyaljanak Thunékkal, mert még azt sem tehetik, hogy a királyi utasításra mindjárt lemondással fenyegetsenek, ha bármennyire eltökélték is, hogy nem engednek.

Az a tény, hogy Ő Felsége utasítja a két kormányt, hogy folytassák a tárgyalásokat és lehetőleg kompromisszumot kössenek, kétségkívül a magyar álláspont meggyöngyölését jelenti és kényes helyzetet hozza a Széll-kabinetet. A dilemma a következő: Vagy nem enged a Széll-kormány és akkor fel kell vetnie a kabinetkérdést felfelé vagy enged és akkor fel kell vetnie a kabinetkérdést lefelé.

Némileg javítja helyzetét, hogy a

nem engedés esetén az osztrák kormány is bejelenti lemondását és a mennyiben Ő Felsége valószínűleg inkább az utóbbiét fogadja el, az egész ügy elodázódik, míg az osztrák kormány hivatalba lép.

A döntés tehát csak péntekre vagy szombatra várható és a szerdai koronatanács nemhogy elintézését szülne, sőt inkább a zavart fokozni fogja.

Reméljük a legjobbat és higgyük egyelőre, hogy végeredményben a magyar álláspont fog diadalmaskodni; minden pedig attól függ, hogy Széll Kálmán mennyire veszi komolyan tegnapi és korábbi kijelentéseit. Eddig határozottan következetes marad. Milyen lesz a jövőben?

Ki tudja?

Három nap múlva majd tisztábban látunk.

A koronatanács.

Bécs, május 24. Ma délután 1 órakor Ő Felsége elnöklete alatt a kiegyezés ügyében értekezlet volt, melyen egyfelől Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László pénzügyminiszter, Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter és Hegedüs Sándor kereskedelmügyi miniszter, másfelől Thun miniszterelnök, dr. Kaizl pénzügyminiszter és Di Pauli kereskedelemügyi miniszter vettek részt.

Bécs, május 24. A *Fremdenblatt* jelenti: Az osztrák és magyar minisztereknek a kiegyezés tárgyában folyt három óriási tanácskozás után az osztrák miniszterek negyedfél óráig tartó konferenciát tartottak Thun gróf miniszterelnök elnöklete alatt. Este Thun gróf hosszasan konferált Goluchovszky gróf külügyminiszterrel. Ma délutánra koronatanács van tervbevéve Ő felsége elnöklete alatt. Ezekből a külsőségekből — mondja a *Fremdenblatt* — arra lehet következtetni, hogy a tárgyalások nehézségekkel járnak.

Bécs, máj. 24. (Saját tud. távirata.) A koronatanács lefolyásáról felháromig semmi pozitív hír nincs. A bécsi tőzsde a kedvezőtlen hírekre igen bágyadt. Széll Kálmán miniszterelnök délelőtt egy magyar újságíróval beszélt, kire azon impressziót tette, hogy a magyar kormányt illetőleg nincs ok a rossz kimeneteltől tartani.

Délután 2 órakor azon hír terjedt el, hogy Thun gróf osztrák miniszterelnök még ma lemond, ezt nyomon követte egy másik hír, mely meg a Széll kabinet lemondásáról beszélt. Mi sem mutatja a válságos időket, inkább mind a híreknek ily ellenkező volta.

Bécs, május 24. (Saj. tud. táv.) A tanácskozás egynegyed négyig tartott. Széll Kálmán ragaszkodott álláspontjához s az eredménytelenség folytán a király a döntést magának tartotta fönnt. Biztos forrás szerint Thun gróf lemondása 3 nap alatt bekövetkezik.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért, Más időben 50 kr.

Május 27. Felolvasás a Szacsvey-szobor-alap javára.
Május 27. Rendkívüli közgyűlés a városházán.
Május 28. A sakkör rendkívüli közgyűlése a Széchenyi-szálloda emeleti szobájában, délután 5 órakor.
Junius 3. A régészeti egyesület júniálisa a Püspökfürdőben.
Junius 4. A lapkiadók orsz. szövetségének választmányi ülése.
Junius 4. A kerékpár-egyesület amatőr-versenye és bicikli-virágkorzója.
Junius 7. Jogászok táncmultsága.
Junius 7. A kath. kör multsága a Püspök-fürdőben.

* **Személyi hir.** Dr. *Perjéssy* Mihály kir. ügyész, a nagyváradi ügyészség vezetője 4 heti szabadságra utazott Csíz fürdőhelyre s távolléte alatt *Lázár* Márton kir. alügyész helyettesíti.

* **Pályázat a színházépítésre.** A színház ügye napról-napra előhaladottabb stádiumba jut. A városi tanács az árlejtési hirdetményt a színházépítésre és a Bazár-szoros kibővítésére a lapok útján a mai nap már közzétette. Az ajánlatok június hó 19-ig adhatók be. Erről a napokban részletesen szólottunk. *Tóth* Ferencz háztulajdonossal is megtörtént az alku még pedig barátságos uton. A ház értéke 70000 frt-ban állapított meg, a kamatokra nézve pedig a városi tanács régebbi határozata áll fenn, mely szerint a város fizeti a kamatokat egész azon időpontig, míg a kuria nem dönt ezen ügyben, a házak házbérét azonban a város szedi be. Igen jelentős lépést jelent a városi tanács tegnapi azon határozata, melynek értelmében a *kisajátított házak becsértékét 207000 frtot regalekötvényekben deponálja fedezetül.*

* **Perczel Mór meghalt.** A halál egyre szedegeti magyar szabadságharcunk hadverő hőseit. Néhány év, vagy talán csak hónap és a halálnak könnyű dolga lesz. Egy-egy ilyen katasztrófánál megdöbben szívünk és féltékenyen nézünk magunk körül, hogy kik vannak még életben a mult intőszavát hallatni. Szívünk nagyot dobbant! Mi történt? Bonyhádról jön a katasztrófa híre, hogy bonyhádi *Perczel* Mór honvédtábornok az ozorai, moóri, szit-tamási győző meghalt kedden este 7 órakor. Az elhunyt életrajza a következő:

Perczel Mór, honvédtábornok, szül. Bonyhádon 1811 nov. 11. Nevelője Vörösmarty Mihály volt. Tanulmányainak végeztével az 5-ik tüzérezredbe lépett mint hadapród, de rövid szolgálat után elhagyta a katonai pályát. 1839. vármegyéje egyik követeként a pozsonyi országgyűlésbe küldetett. A radikális párthoz csatlakozván, a legszélsőbb függetlenségért küzdött. Az 1848-iki szabadab éra beköszöntésekor is megmaradt ellenzékinek. 1848 aug. 21-iki ülésben árulással vádolta *Bechtholdot* a Szent-Tamás ellen intézett lanyha támadás miatt, ami az érzékeny *Mészáros*, ki a hadsereggel azonosította magát, majd hogy lemondásra nem indította. A honvédelmi bizottmány keletkezését örömmel üdvözölte s a kibékülésre gondolni sem akart. 1848 szept. elején a kormánytól engedélyt nyert a Zrínyi-csapat alakítására s ez a csapat volt a magva a dunántúli hadseregeknek, mely P. vezénylete alatt állott. Nagy része volt *Roth* és *Philippovics* táborának elfogásában *Ozoránál*. Már akkor összeütközésbe jutott *Görgey* Arthurral. A fő hadseregek a Lajtától történt visszavonulásakor *Moór*nál megütközött a *Windischgrätz* jobb szárnyát alkotó *Jellachichsal* (1848 dec. 30.) s oly vereséget szenvedett, hogy seregét csak napok multán szedhette össze. Ekkor az 1849. jan. 1. Debreczenbe ment kormány székhelyének védelmére rendeltetett a Tiszához. Jan. 22-én megverte *Ottingert* Szolnoknál s 25. Czeglédre is elverte. Febr. serege az időközben fővezérré kinevezett *Dembinszky* parancsnoksága alá ren-

nemi gyöngé utánzása, illetőleg elgondolása annak, amit a Terentő gondolt, midőn egyik vagy másik remekét létrehozta, ugy a művészet egy-egy alkotását csak úgy élvezhetjük igazán, ha részt kérve a művész fáradozásából, munkájából lélekben iparkodunk a kép létrejöttének folyamatát, geneziséjét elgondolni, megismerni, összefoglalni azokat az elemeket, amelyekből a műregek megalakult.

Az elfogulatlanabb jövő nemzedék van hivatalva arra, hogy végérvényes ítéletet mondjon a jelen művészetének alkotásai felett: de a közönség, a műbírálok és festők egyhangú meleg elismerése, melylyel Nagyvárad ezredévi emlék festménye találkozott, mégis reményt nyújt arra, hogy ez a mű nem azok közül való, melyekre a könyörtelen idő a középszerűség megsemmisítő bélyegét üti, hanem azon nagyobb jelentőségű alkotások közül, melyek a mult távlatában sem vesznek el. *Lassere* *Henrik* *Lourdes* történetének még az ellenfél részéről is remeknek elismert írója azt mondja: l'histoire est une resurrection, a történet feltámadás, föltámadása a multnak, a késő utódok lelkében; igazi feltámadással azonban a mult történelme a nagy festők művei segítségével válik, a melyek a leirt eseményt érzékileg is megjelenítik előttünk, s így sokkal közvetlenebb benyomást tesznek reánk. A művésznek az elismerés koszorújával adózva, azt kívánjuk, hogy pompás műve támassza föl Várad dicsőségével teljes vallási és műveltségi multját a mult nagysága iránt fogékony, a jövő nagyságáért hevülő munkás áldozatkész utódok lelkében.

deltetett, mi P. húságát annyira sérté, hogy hadtestét odahagyta. Márc. a Bács és Bánság visszafoglalására küldetett és Pierváradot az ostrom alól felmentette. 1849 ápr. 3. szétszórta a Szent-Tamás sáncai mögött oly hosszú időn át kitarlóan küzdő szerbeket s a sáncokat leromboltatta. Apr. 7. Goszpodinczén, 13. Kovil-Szt.-Iványnál, 22. Mokrinnál verte szét a szerbeket s ekkor aztán a Bemmel történt megállapodás szerint Thodorovics ellen fordult s a tábornokot 1849 ápr. 29. Melenczén, máj. 7. Uzdinnál annyira megverte, hogy annak serege nem is volt harc képes állapotba hozható. A titeli fensikra húzódtott Knicanint azonban a természettől megerősített helyről nem verhetette ki. Hasonlóképen megtört buzgalma Jellachich ellentállásán is s a bán által 1849 jun. 7. Kátynál megveretett. Az időközben hadügyminiszterré lett Görgey megfosztotta a vezérlettől, később azonban új működési teret nyert azon hadtestnél, mely az orosz betörés ellen szerveztetett s mely annak idején Dembinszky parancsnoksága alatt állott; 1849 jul. 20. Turánál volt csatája Tolsztoj tábornokkal, de a tulnyomó orosz erővel nem mérkőzhetett. A temesvári csata után Törökországba menekült s Kiu-tahiába bebezárva, honnét 1851 márc. Angliába ment. Részt vett az emigránsok működésében is. Utóbb Jersey szigetén telepedett le s csak 1867. tért vissza hazájába. Nagy feltűnést keltett határozott fellépése Kossuth ellen egy az országban tett körutja alkalmával. A képviselőházban a balközéppel tartott, később azonban teljesen a magánéletbe vonult vissza.

* **Rendkívüli közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósága f. hó 27-én a rendes időben rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlés tárgya a fogyasztási adóról szóló szabályrendelet tárgyalása, melynek elkészítését a miniszter megsűrgette.

* **Felolvasás a »Szacs vay szobor-alap« javára.** A nagyvárad kir. Jogakadémia »Önképző és olvasó egyesület« 1899. évi május hó 27-én este fél 6 órakor a »Szacs vay szobor-alap« javára dr. *Bulyovszky* József Nagyvárad város polgármestere, a Szacs vay-szoborbizottság elnöke, *Hegyesi* Márton ügyvéd ur, *Mihályházy* Margit urhölgy, *B. Bárdos* Ödön, *Medvigy* Gábor, *Nagy* Endre, *Thury* László joghallgatók és *Schmerhovszky* József zenetanár ur közreműködésével a »Kereskedelmi Csarnok« kis termében Szacs vay-ünnepet illetve felolvasó estélyt rendez, melyre Nagyvárad város közönségét tisztelettel meghívja az **elnökség.** Beléptijegy 1 korona. Felülfizetések a létesítendő szobor javára fordíthatnak.

* **A házi barát.** Egész modern izü az eset, alig hinné az ember, hogy a Katonavárosnak esufolt Velenczén történt. A férj szeretett hitvesét, négy gyermek gondos anyját egy őrizetlen pillanatban kiröpíti a férj kebelbarátja, aki szintén házas ember s így egyszerre két családi fészek lesz a szivtelen szerelmesek komplottja folytán üressé és kiellen. Velenczén különben egymást érik mostanában a szerelmi szenzációk s a váratlan pikáns esetek. Nemrégiben egy tekintélyes gazdaember családjában jelent meg az a bizonyos hosszú madár, akit másképen udvari szállítónak is neveznek a szóvirágok kedvelői. Szegény A . . . T . . . szintén a családi bajok és házi gondokba örült bele, (ma szállítják fel a Lipótmezőre), mert egyrészt féltékeny volt a feleségére, másrészt 70 knyi napi díjjal a családfenntartás nehézségét megoldani nem tudta. És most jön a botrányok sorában a harmadik. A férj egyszerű állásban bár, de tisztességesen élt és családi boldogságban abban a kis munkakörben, melyet a kenyéradó város neki kijelölt. Felesége soha semmi okot sem adott a gyanura, hü hitvesnek és anyának mutatkozott és bár az utóbbi időben egy kissé sűrűn is tette látogatásait a Kálvária-utczán lakó régi barátjánál, ez a férfinak fel sem tűnt és nem tulajdonított neki semmi jelentőséget. Véletlenül tudta meg csak, hogy felesége tulajdonkép a házibaráttal jár találkára kimenői alkalmával, mert arra járván, szemtanuja lett a szerelmesek bűnös idylljének. A szarvakkal alaposan feldiszitett férj, aki nejét a bálványozásig szereti, az eset óta hiába várja haza feleségét. Szomszédainak sirva panasolja neje szivtelen árulását és egyre azt hangsúlyozza, hogy neje nélkül nem tud tovább élni, sem őt a családban helyettesíteni. A kaland második hőse, egy városi kis hivatalnok

pár napja nem jár fel a hivatalba, valószínűleg fél a Nemezis sujtó karjától, mert a szerencsétlen férj a szokásról főnökének is jelentést tett.

* **A vízvezeték védelme.** A vízvezeték kutjait veszedelem fenyegeti az által, hogy a Körözs medre folyton alá száll és így a vízszin is folyton apad. Ennek megakadályozására a városi tanács mai ülésében elhatározta, hogy **fenékgátakat** épít, melynek költségeit 52000 koronában állapította meg és az árlejtő bizottságot utasította az árlejtés megtartására.

* **Orbán napja.** A kalendárium mogorva hőseére úgy látszik az idén ráczáfol az időjárás. Ed-dig fogvaczogva és a zálogházakból hirtelen kiváltott télikabátban várta mindenki a beköszöntését. Az idén, esodák-esodája, termékeny nyári eső a kellemes és áldott praeludium e rettegett naphoz. Adja a Gondviselés, hogy minél többször jöjjön borvirágos Orbán ellentétbe a meteorologia százados hagyományával és veszítse el rettenetes nyimbusát a munkáskezű emberek, a magyar gazdaközönség előtt.

Városunk tanügyi köreiben emlékezetes e nap arról, hogy fáradhatatlan buzgalmu tanfelügyelőnk *Sipos* Orbán neve napja, mely napon Nagyvárad pedagógusai minden évben szeretetük jelével, meleg ovációval halmozzák el tanügyünk veterán bajnokát.

* **A V. H. O. Sz. új tagja.** *Szűcs* Dezső városi aljegyzőt, újságíró kollegánkat a V. H. O. Sz. fiumei kongresszusán tagjai sorába felvette.

* **Adomány az öreg honvédeknek.** A város által kezelt honvédalap 50—50 forint kamatját a városi tanács *Manca* György és *Papp* János öreg honvédeknek adományozta.

* **A nyolczvan éves angol királynő.** Ma ünnepli meg Angolország királynőjének nyolczvanadik születés napját. Az angol királynő csaknem az összes európai dinasztiákkal jutott rokonságra. Kilencz gyermeke közül kettő, a hesseni nagyhercegnő és az albany-i herceg meghalt. Még élő hét gyermekéhez 32 unoka és 26 dédunoka sorakozik, nem számítva ezek közé Lorne márkiné és Fife hercegné gyermekeit. Holnapi jubileumán mind ott lesznek, hogy igaz, őszinte szerenese kívánataikat fejezzék ki.

* **Zombor és a váradi kövezet.** *Zombor* sz. kir város aszfalt burkolattal akarja ellátni utcáit és e czélból kérdéseket intézett Nagyvárad város tanácsához, hogy az aszfalt burkolatait milyen vállalat által és milyen feltételekkel létesítette. A városi tanács megírta Zombornak a vállalatok nevét, melyek itt az aszfalt járókat építették.

* **A kövezetrontók.** *Rendes* Vilmos és *Weimann* Béla nagypiaczteri háztulajdonosok a városi tanács megkérdezése nélkül feltörték a kövezetet és házuk udvarából a szennyvizet a mellettük levő üres háztelkeken keresztül vezették bele a Körözsbe és itt is megrongálták a partot. A tanács megindította a háztulajdonosok ellen a kihágási eljárást.

* **Névmagyarosítások.** A belügyminiszter megengedte *Frincz* Antal, János, Márton, Sándor, Helén és Mária nagyszalontai lakosoknak, hogy nevüket *Herczegre*, *Stern* Dávid belényesi illetőségű s nagyvárad lakosnak, hogy *Hajósva* magyarosítsák.

* **A nagyvárad díjnok a Lipótmezőn.** Az árvaszék hivatali helyiségében nemrégiben történt megrontó katasztrófa áldozata, családi és anyagi bajok közt megörült szegény díjnok állapotában — mint értesülünk — olyanforma változás állott be, hogy a szegény fiatal embert, mint dühöngő örültet a megszokott módon, egy rendőrbiztos, két betegápoló és tiszti orvos kíséretében legközelebb a Lipótmezőre szállítják.

A felmentett gyilkos apa.

— Saját tudósítónktól. —

Párját ritkító érdekes tárgyalás folyt le tegnap a helybeli büntető törvényszéken. Egy apa ült a vádlottak padján, egy öszülő ember, aki megölte rajongásig szeretett fiát, aki őt és

feleségét ütötte, verte, sőt több ízben megöletésel is fenyegette őket.

A gyilkosság önvédelemből történt, a törvényszék is megállapította ezt s ezért a vádlottat a késő estig elhúzódó végtárgyalás után **felmentette** s azonnal szabadlábra helyezte.

A tárgyalásnak legmegrendítőbb jelenete az volt, mikor felmutatták a corpus delictit, a kapa nyelet, melyen még most is ott van a vér.

A tárgyalásról kiküldött tudósítónk a következőkben számol be:

A tárgyalást *Millye* Gyula tábla bíró vezette, a tanácsot *Fassie* Pál és *Kiss* Rezső bírák alkották. A kir. ügyészség részéről jelen volt *Vámosy* Mihály dr., míg a vádlottat *Rádl* Ödön jeles védőügyvéd védte.

A tárgyalás elején az elnök üsmertette a tényállást a következőkben.

A múlt év karácsony első napján *Kádár* Mihály jómódu mező-keresztési lakos egy kapa nyéllal agyonütötte egyetlen fiát.

Ennek a szomorú esetnek a háttere igen borzalmas. Az öreg *Kádárnak*, aki saját szorgalmával több mint husz ezer forintot szerzett, volt egy fia, akit a rajongásig szeretett, de kényeztette a fiát az édes anyja is, egy jó arcu falusi asszony, aki tegnap könnyek között beszélte el szomorú sorsát.

A fiu így elkényeztetve nőtt fel, *Kádár* uramék a pénzt sem sajnálták tőle, s a fiu ezt ki is használta. Rossz társaságba keveredett, iszákos lett, úgy hogy a nap nagy részét a kocsmában töltötte. A szülők ezen a bajokon úgy vélték segíteni, hogy a fiukat megházasították s mindjárt adtak is a kezére egy házat s egy szép kis birtokot, de a fiu így sem javult meg, sőt még rosszabb lett, verekedni kezdett s szüleit s feleségét több ízben megakarta ölni.

Az öregek pedig türtek békében, azt hitték, fiatal, majd csak megjön az esze. — De csalódtak, a fiu csak nem javult s mikor az apa látta, hogy fia még karácsony első napját is a kocsmában tölti s hazajövet a feleségét s anyját agyon akarja szurni, elkéseredett s elkéseredésében egy kapa nyéllal úgy vágta fejen fiát, hogy az menten meghalt. Azután ott hagyta vérben fekvő fiát s elment — a csendőrségre.

Az első akit kihallgattak a végtárgyaláson, a vádlott, egy már öregedő ember, aki mélyen lesujtva áll bírái előtt. Nem tagad, beösmert mindent, elmondja az előzményeket, a tettet, addig míg felemelte a botot, mert hogy azután mi történt — azt állítja, — hogy nem tudja. A vádlott a kérdésekre meg-meg remeg s mindig értelmesen, de röviden felel.

Elnök: Ön ütötte agyon a fiát?

Vádlott: Igen én.

— Miért tette ezt?

— Elkéseredésemben tettem. Régen keserített engemet s azon alkalommal is agyon akarta a feleségemet s a menyemet szurni.

Elmondja a vádlott, hogy fiát igen szeretle, de az velők igen rosszul bánt, mindenképpen ellenük tett, ütötte verte őket s hogy több ízben meg is akarta őket ölni.

A vádlott kihallgatása után a tanak következtek.

Az első tanu a vádlott felesége, aki az elnök első kérdésére kijelenti, hogy vallani akar.

Elnök: Igaz, hogy a férje ütötte agyon a fiúkat Zsigát?

Tanu: Igaz kérem.

— Beszélje el az esetet.

— A baj délelőtt kezdődött, amikor is *Zsiga* haza jött a kocsmából. Akkor már ittas volt s pénzt kért. Nekünk nem volt s így nem tudunk adni. A *Zsiga* ekkor megtámadta a tele-

ségét és ütni kezdte, azután felakarta gyujtani a házat. — Később elment hazulról, de előbb magához vett egy kést s ezen szavakat mondta mikor elment: Imádkozzatok, mert baj lesz, ha haza jövök, kihasogatlak benneteket!

Elmondja ezután a tanu, hogy a férje csak délután értesült a történetéről, ami után nem-sokára haza jött a fiu, aki késsel támadta meg őket. A férje mikor látta a támadást, félt, hogy megszurja s ezért a fejére ütött a kapa nyéllel.

— Leesett a fiu az első ütés után?

— Le s nem volt egy hangja sem.

A tanu még elmondja, hogy a fiu őket többször megtámadta, hogy iszákos volt s ezért volt a baj, pedig mindannyian szerették egyetlen fiukat.

A második tanu a megölt felesége *Venyige* Ágnes fiatal asszony.

Ez a tanu panaszkodik, hogy a férjével igen rossz viszonyban élt, annyira, hogy egy izben ott is hagyta.

Elnök: Hány esztendeig éltek együtt a férjével?

Tanu: Négy esztendeig.

— Volt ezen idő alatt baj?

— Volt, mert mindig bántott, ütött vert egy, hogy én ott is hagytam.

— Mennyi ideig éltek külön?

— Másfél esztendeig. Akkor azután nagyon kért és én visszamentem hozzá.

A tanu az esetet éppen úgy adja elő mint az anyósa. Azt mondja, hogy a férje a szüleivel is igen rosszul élt, hogy verte őket s hogy még megöléssel is fenyegette őket.

A tanu ezen vallomása után a tárgyalás egyik legmegindítóbb jelenete folyt le. Az elnök ugyanis ekkor ezt a kérdést intézte a tanuhoz:

— Van-e gyermekök?

— Nines, felelte az asszony zokogva, kettő lett volna, de mind a kettő halva született. Az első ezelőtt két évvel született. A férjem előtte két héttel megvert s a gyermek halva jött a világra. A második a férjem halála után született négy nappal szintén halva.

Nagy Géza csendőr elmondta, hogy maga a tettes ment hozzá s ő tőle tudta meg a dolgot, aki ezzel ment be hozzá: Megöltem s fiamat. A nyomozást ő vezette. Arról is tud, hogy az apa is, a fiu is igen rosszul éltek, mert nála több izben tett az öreg panaszt, de azt mindig vissza is vonta. A tanu az öreg *Kádárt* csendes természetű embernek ismeri, a fiát pedig veszedőnek, részegesnek.

Ertsey Géza főszolgabíró hasonlóan vall. Ő is az öreget, akit már 19 év óta ismer, csendes természetű embernek ismeri, míg a fiát igen rossz erkölcsűnek, akit többször mégis büntetett, azonban ez mitsem használt. Azt mondja hogy az elhunyt fiu erős fiu volt, a ki könnyen elbánhatott az apjával, az anyjával és a feleségével.

Védő a tanuhoz: Szerette-e *Kádár* a fiát?

T.: Határozottan szerette s ez kitünt minden cselekedetéből.

Venyige Sándor, az elhalt apósa, *Oláh* Sándorné, *Papp* Károly tanuk szintén azt igazolják, hogy *Kádárék* igen rosszul éltek a fiokkal.

Bogdán Sámuel kereskedő igazolta azt hogy a fiu sok pálinkát ivott, de igazolta ezt *Fábián* István is, aki együtt ivott a fiuval. Ezek a tanuk *Nagy* Károly és *Sámson* Sándor tanukkal együtt azt igazolták, hogy a megölt fiu több izben megakarta ölni szüleit.

Fontos volt még *Szigeti* Elek vallomása is aki, mint kurátort igen jól ismeri az öreg *Kádárt*.

— Hát a fiu milyen természetű volt?

— Az iszákos volt, aki megtette még azt is, hogy a nagy héten végig muzsikáltatta magát.

— Ivott az öreg *Kádár*?

— 20 év óta soha sem, sőt még az *Ur*-vacsora vételnél sem akart inni.

Az ezután következő tanuk a szemtanuk. Ezek azt állítják, hogy az öreg hármat sulytott a fia fejére.

Ezek *Badi* Jenőné, *Nagy* Sándor és *Nagy* Sándorné mindannyian szomszédok, akik a kerítésről nézték az esetet.

A délelőtt a tanukihallgatással véget is ért! Délután a perbeszédre került a sor.

Vámosy Mihály dr. kir. ügyész szépen indokolt beszéd után a szándékos emberölés büntetésében kérte a vádlottat bünsőnek kimondani.

Ezzel szemben *Kádl* Ödön védő teljes 3 órán keresztül fejtegette védenoze ártatlanságát, kinek teljes felmentését kérte.

A törvényszék tanácskozása rövid volt s az ítélet szerint a vádlottat az *önvédelmi joga* alapján *felmentették* s azonnal szabadlábra helyezték.

A kir. ügyész felebbezett az ítélet ellen.

EGYESÜLETEK.

Meghívó. A nagyvárad kir. Jogakadémia Önképző körének tagjait a f. hó 25-én d. e. 10 órakor az I. sz. tanteremben tartandó *közgyűlésre* tekintettel a tárgyalás alá kerülendő ügyek *sürgösségére és fontosságára* tisztelettel ez uton is meghívom.

Nagyvárad, 1899 május 24.

Medvigy Gábor,
elnök.

Igazságszolgáltatás.

Biró és detektív. A kir. törvényszék egyik előszobájában a minap kinos jelenet játszódott le *Fekete* Gyula bíró és *Hegyi* Márton detektív közt, a melynek miatta a detektív panaszt is tett, következő képen adván elő a dolgot:

Hegyi, a ki a belvárosi kapitánysághoz van beosztva, a minap hivatalos ügyben elment a törvényszéki épületbe, a hol *Fekete* Gyula bírónál volt dolga. Hegyi bement az előszobába, melyből négy-öt bírónak a hivatalos helyiségéhez nyílik bejárás és ott aztán föltett kalappal leült, a mint hogy föltett kalappal ült ott négy vagy öt ember, a kik szintén a bíróhoz készültek bemenni. Hegyi meghallván, hogy *Fekete* Gyula bíró most mással van elfoglalva, türelmesen várt egy darab ideig. Egyszerre csak belépett az előszobába *Fekete* bíró, a kit Hegyi nem ismert személyesen. *Fekete* bíró azonban úgy látszik ismerte a detektívet látásból és megállván előtte, azt mondta:

— Mért nem veszi le a kalapját?

— Hogy miért? — felelt a detektív. — Kérem, úgy látom, hogy azok az urak, a kik itt várnak, szintén nem vették le. Sőt, a mint látom, uraságod is föltett kalappal jár itt. Majd ha bemegyek a hivatalos szobába, tudom mi a tisztelet.

— Micsoda dolog ez! — kiáltott *Fekete* haragosan. — Rögtön vegye le a kalapját!

— De kérem, ez a hang! — indignálódott a detektív.

A következő pillanatban aztán *Fekete* H gyi fejéről leütötte a kalapot és aztán arczul ütötte a detektívet, azt kiáltván:

— Majd megtanítom én magát tisztességre!

Aztán a bíró odafordult a kíséretében levő törvényszéki tisztviselőhöz és azt mondta ennek:

— Ez is egy olyan kutya bitang rendőr!

A detektív az inzultus után azonnal elment a főkapitánysághoz és bejelentvén az esetet, kérte, hogy a bántalomért szerezzenek neki hivatalból elégtételt, a főkapitányság *Fekete* Gyula bíró ellen meg is tette a lépéseket.

Fordulat a Fortuna ügyében. A Fortuna aranybánya részvénytársaság alapítói ellen indított büntetőben érdekes fordulat állott be, a mióta *Gegus* vette át a budapesti kir. ügyészség vezetését. Az ügyészség indítványára kérte ki a büntető törvényszék a képviselőháztól *Csávolszky* Lajost, akit eddig mint terheltet még nem hallgattak ki. A kiadatás mármegtörtént és most már a bűnügy, mely eddig vontatottan döcögött, befejezéshez közeledik.

De fordulat állott be a tekintetben is, hogy dr. *Vázsonyi* Vilmos, a ki a büntetői feljelentést tett részvényeseket képviseli, most áttette a támadás színterét a kereskedelmi törvényszékhez. *Hoffer* Gyula részvényes nevében ugyanis keresetet indított a »Fortuna« ellen, kérvén, hogy a kereskedelmi törvényszék az 1899. márczius hó 31-én tartott közgyűlésének összes határozatát semmisítse meg; egyúttal fentartja magának a jogot, hogy külön körvénnyel kérhesse a társaságnak a cégjegyzékből leendő törlését. E kereset folytán már meg is volt a perfeltétel, melyen a társaságot dr. *Huszár* Kálmán ügyvéd képviselte, a ki nyomban elleníratot is adott.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Poynár* Dénes.

1422. Csillag József és társa gyujtogatás és csalás.

1491. Steiner Jakab csalás.

1509. Mihokás Mária és társa magánokirat hamisítás.

1510. Kos Mojszi szem. szabadságsértés.

1511. Pap Juon lopás.

1517. Boka Duka Mária lopás.

1619. Czepelle Nucz st. testisértés.

1567. Kun Jakab hatóság elleni erőszak.

1613. Biró András testisértés.

1618. Marosán Miklós és társa közcsend elleni kihágás.

1633. Babos György lopás.

Előadó: *Nagy* Ferencz.

1594. Miklós János lopás.

1661. Dezső Béni hat. elleni erőszak.

1857. Durkó Jánosné és társa közokirat hamisítás.

2039. Id. Csesznák Mihály hatóság elleni erőszak.

1523. Czepelle Ilie lopás.

1568. Petroczky György lopás.

1609. Horga Juonné testisértés.

1577. Szánthó Ferencz lopás.

1612. Pinczés Mihály ingatlan vagyron rongálás.

1628. B. Nagy József sikkasztás.

1651. Bank Demeter magánlaksértés.

1652. Csontos Jánosné becsületsértés.

1654. Sulyok Mihály anyakönyvi kihágás.

1787. Kolcze Mitru közcsend ell. kihágás.

S P O R T.

A tavaszi lóversenyek statisztikája.

Az idei tavaszi lóversenyek legtöbbet jövedelmeztek *Königswarter* Herman bárónak, a ki a tavaszi lóversenyeken 156.530 koronát nyertek lovai. Utána következnek: *Andrássy* Tivadar gróf 43.770. *Springer* Gusztáv báró 33.980. *Blaskovich* Ernő 32.920 korona nyereséggel. — A nyertes lovak között első helyen áll természetesen a *Königswarter* báró *Pardonja*, a király díj nyertese 103.350 korona nyereséggel.

TANUGY.

A váraljai óvoda. Már régebben elhatározta a városi tanács a váraljai óvoda építését, mely azóta be is fejeztetett. Az épület ellen *Sipos* Orbán tanfelügyelő óvást tett, mert az egész csak egy tanteremből áll. Ezen tehát úgy segítenek, hogy fallal kötfel választják a nagy termet és így az egyből csakugyan kettő lesz.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Csütörtök: *Himfy dalai.*Péntek: *A baba* először.Szombat: *A baba.*d. u. *Egy katona története.*
Vasárnap: este *A baba.*

A baba kerül holnap pénteken először színre. *Audraunak* az »*Üdvöske*« népszínmű szerzőjének az operettjét a mult színházi évadban adták először a budapesti Népszínházban rendkívüli sikerrel, úgy hogy ma már meghaladta az 50 előadást. *Ordomean* mulatságos és ötletes szövegéhez mindenütt csak kiegészítőleg, discretül simul a bájos, elegáns zene, a mely sehol sem kíván előtérbe tolni. A szerepek mind nagyon hálásak, de különösen mesterileg van kidolgozva a czimszerep, a mely valósággal ugynevezett *parádés* szerep. A nagy színpadi apparatust igénylő darab fényes kiállításban kerül színre új jelmezekkel és díszletekkel. A főszerepeket *Kissné, Perényi Margit, (czimszerep), Székely Irén, Fehér, Leóvey, Nyárai* és *Szerdahelyi* játsszák.

Himfy dalai.

Berczik Árpád nyugodt lehet a felől, hogy darabját Nagyváradon igyekeztek érvényre juttatni s az igyekezet mellől nem is maradt el a siker. Ugy lehet, hogy az első vállalkozás, a »Fekete vér« bemutatásának kevés sikere ösztönözte a társulatot a gondosabb betanulásra s a figyelmesebb rendezésre.

Közönség szép számmal daczára a szakadó esőnek, mely a fabódé tetejét ugyancsak paskolta s folytonos kattogásával élvezhetetlenné tette az előjátékot.

*Berczik*nek a mult század végén játszó bájos vigjátékáról már tegnapi számunkban irtunk részletesen s ez alkalommal a friss benyomás hatása alatt az előadással foglalkozunk, mely nem buktatta el a darabot.

Kisfaludy Sándort *Tompa* Kálmán játszotta sikerült maszkkal és ennél sikerültebb játékkal. Himfy dalainak recitálásában nem volt érzélgős, sem szendelő, a mire pedig ugy maguk a dalok, mint maga a darab tárgya, a kesergő szerelem eléggé csábítanak. Kisfaludy Sándor szerepében már maga ez a körülmény nagy érdem. *Tompa* Kálmán pedig többet tett ennél is.

Iványi Antal (Kisfaludy Károly) jó kedvet, sok fürgeséget tanusított s ezzel tetszetős szerepében teljes sikert aratott volna, ha ebben nem hátráltatják rekettsege és forsz szerepe a Mikulák. Az előbbin nem segített az a pár szem Rétiléle czukorka sem, a mit a színpadon beszédett meg sem kínálva a hölgyeket, az utóbbi szerep megszokott tótos kiejtéséhez meg minduntalan visszatér. Így is szép sikert ért el és eleven játékaért megtapsolták.

Miklósi Ilona Szegedi Róza szerepében csak fél sikerrel dicsekedhetik. Külsőleg ugyan fényesen jelképezte a hét vármegyére szóló szöke szépséget. Érdemül róhatjuk fel azt, hogy a dalok szavallásában tartózkodott az érzélgősségtől, de eddigi szerepléséből azt vesszük ki, hogy inkább a francia vigjátékok szalonjában van helye, hol többször jelentékeny alakítást nyújtott.

Komlósi Emma Bay Annuska kedves szerepében remekelt. A csudakőnél való jelenete meg éppen frappáns hatást ért el. Nem bevégzett színésztehetség ugyan, de sok bájjal és szeretetreméltósággal van felruházva, a mi mindig belopja magát a közönség lelkébe úgy mint ma, amikor szinte vártuk, hogy mikor kukkan be Annuska az ajtón. *Berczik* vigjátékának külön-

sen ezen alakja az, melytől az egész darab kedvességét és báját kapja. Annuska személyesítője sok tapsot is kapott és egy virágkosarat.

Szentgyörgyi István (Ágh Ferencz) kitűnő alakítást nyújtott az öreg gazdatiszt szerepében. *Szentgyörgyi* alakítása népies alakoknál szinte megbecsülhetetlen. Minden mozdulata, minden szava, kiejtése egy-egy kitűnő vonás a karakter megalkotásánál és tőle tanulhatják meg színészeink, hogy a színpadon mindig van tenni való. Méltó partnere volt a sikerben *Laczkó* Aranka (Biróné), ki nagy figyelemmel készült a nagyszony alakjának kidomborítására. *Bihari* Ákos (Bezerédy Kálmán) is talált végre egy szerepet, melylyel sikerrel tudott megküzdeni. A nagy garral való lelketlen szavallásról is kezd leszokni. Humoros szerepekben sok derűtséget keltettek *Vendrey* Ferencz (Rosty Antal) és *K. Árpási* Kata (Nagy Pálné). *Janovics* Jenő Szalóky Péter szerepében igen jó volt, bár helylyel-közel túlzott is. *Vásárhelyi* Vilma (Jolán) jó kvalitásait érvényesítette. (b. i.)

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irtá: *Neidegg*, fordította: *Szirtes*. 21

VI.

A dalszínház a — Repülő hollandi — előadása alkalmával igen látogatott volt, minden páholy, minden hely el volt árusítva. A legelőkelőbb páholysok egyikében *Geisterberg* grófnőült fiával és unokahugával, a ki nagyon csinos volt és megelégedettnek látszott. A rosszkedv nála nem tartott sokáig; szerencsés természete mindent a legjobb oldaláról tekintett, a kellemetlen benyomásokat feledte hamar, a kellemeseknek pedig teljes szívből örvendett. Ezen az estén minden egyesült, hogy reggeli kedvezőtlen hangulatát eloszlassa. *Leó* nem mentette ki magát újabb tanácskozással, ott volt és igen kedvesnek, szolgálatra késznek mutatta magát s minden apróságra kiterjedt figyelme. A zene is pompás volt, az ének elragadó, a telt ház benyomása nagyszerű. Rózáat ünnepi öröm hatotta át, arca sugárzott az élénkségtől és vidámságtól és a jó öreg grófné hő vágya teljesüléséről álmódzott.

Az első felvonás véget ért, az elsőtétített ház világossá lett, Róza kíváncsian nézett körül. Örült valahányszor ismerős arczon akadt meg szeme, kérdezősködött mindenkiről, tanulmányozta az öltözeteket meg az arcokat s éles szemei minden zeget-zugot kikutattak. Szabad folyást engedett jókedvének, gondtalan gyermeki öröm nyilatkozott minden szavában és mozdulatában.

— Ki az a gyönyörű szép leány világoskékben? — kérdezte nagynénjét hirtelen. — Ott, ott, rézsut velünk szemben, — magyarázta, midőn nénye nem követhette azonnal tekintetét; — ama harcsaszájú asszony mellett, kinek pirosba játszó ruhája egy árnyalattal sötétebb is lehetne.

— Nem ismerem őket, — szóló nagynénje, midőn végre szeme rájuk talált. — Te sem *Leó*?

— Ottan? Az *Starkenbachné* leányaival, a szép *Áda* kisasszonnyal és *Schwarznéval*. — Úgy? — mondá Róza nyújtva és összeszorította ajkait. — No, ha jobban szemügyre veszi az ember, nem is olyan szép a leány; hasonlít anyjához, épen olyan lesz egykor, mint anyja.

Leó hangosan felkaczagott: — Sok képzelőerő kell hozzá, hogy az ember magával elhitesse, hogy a leánynak kifogástalan eszményei, szép orra anyjának pisze orrához hasonlóvá lehessen s finom metszésű piczi szája az idéttlen széles anyai beszélő-szervhez hasonljon.

— Mindenesetre láttam már szebb arcot, de sokat, — erősíté Róza nyakason.

— En nem, — válaszolá *Leó* hasonló makacs-sággal.

Róza ajkaiban harapott: — Kaczér is! nézd csak, hogyan néz föl azon ur felé, aki épen most lépett a páholyba.

Leó odanézett. — Ah, hiszen az *Ganermann* Ferencz! az jegyet váltott magának! füligszerelmes lehet!

— Szereti azt a szép leányt? — kérdezte a grófné.

— Igen. Elég balgatagul.

— Miért balgatagul? — kérde Róza élesen. — Talán lealacsonyítaná magát *Sarkenbach* kisasszony, ha *Dr. Ganermann*hoz menne?

— Le nem alacsonyítaná magát, de meg gondolatlan házasság lenne. *Ganermann* szegény, a leány pedig fényűzéshez szokott. — Szél hozta, szél viszi. Ki tudja meddig őrzi meg *Starkenbach* dús vagyonát?

— Most legalább még megvan neki; leánya gazdagsághoz szokott és *Dr. Ganermann* csak szerény jövőt biztosíthat neki. Nagy áldozatra nem mindenki képes és bizonyos vakmerőség kell hozzá, hogy az ember elkényeztetett leányról hősiességét tegyen föl.

— Csak herczegre nem fog várni, nevetett föl Róza gúnyosan.

Leó féloldalról tekintett unokahugára; hangja kemény volt és kellemetlen; szeme gyűlöletes, arca elidegenítő kifejezést öltött. Ha vig volt és kedves, szerette őt bátyja, de személyeit eltérni nem volt semmi kedve. Fölkelt. — *Ganermann* indul kifelé, — szóló anyjához fordulva. — Ha jónak látod, megfogom őt odakint és meghívom holnapra.

A grófnő bólintott, *Leó* távozott.

Róza reszketett mérgében. Mindjárt észrevette, hogy nemcsak *Ganermann*, hanem *Starkenbachné* s szép leánya is elhagyták a páholyt. Valószínűleg s sétáló-csarnokban jártak föl és alá — gyanítá Róza — s *Leó* hozzájuk csatlakozott. Seregestől rohanták meg a kellemetlen gondolatok, melyek már reggel óta kint voltak s melyeket csak este *Leó* kedves viselkedése üzött el.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A főherczegnők Budapesten.

Budapest, május 24. (Saj. tud. táv.) *Clotild* főherczegasszony leányaival Bécsből Budapestre érkezett.

A békekonferencia.

Hága, május 23. A békekonferencia három bizottsága ma délután tartotta első ülését elnökük vezetése alatt. A bizottságok legközelebbi ülése pénteken lesz.

Vilma királynő anyjával ma délután ide érkezett. *Miklós* császár a királynőnek a gyémántos Katalin-rendet adományozta. (Magy. Táv. Ir.)

Erőditések Franciaországban.

Páris, május 24. A »*Libre Parole*« jelentése szerint a kormány új erőditéseket tervez *Frouard* és *Nancy* között. (Magy. Táv. Ir.)

Francia kém a belga kamarában.

Budapest, május 24. (Saját tud. táv.) Brüsszelből egy szenzációs politikai eseményről irnak. A minap ugyanis egy *Montier* nevű francia kémlet lepleztek le, ki mint *Gerard* francia követ barátja, a követ tudtával és segítségével a legelőkelőbb körökben is megfordult, ami az eset felfedezése után nagy felháborodást keltett mindenfelé. A brüsszeli francia kereskedelmi kamara a kém *Montier*et kizárta, *Garard* francia követ pedig mindenáron rehabilitálni akarta magát. E miatt *Rolland* kamarai elnökkel heves

összetűzése volt, kit Gerard azzal akart presszionálni, hogy Montier Henry barátja volt és sok fontos irat van nála, melyet ha nyilvánosságra hoz, a kormány bukik. Rolland azonban mit sem ad ezekre s nem enged. Az esetet a francia sajtó revizionista és antirevizionista szemüvegben tárgyalja.

A Dreyfus-ügy.

Páris, május. 24. A «Figaro» egy tűzértségi tábornok levelét közli, a mely szerint az az okirat, a melyet 1894-ben a tűzértisztek között szétosztottak, a 120-as ágyu rajzát és leírását tartalmazta. (Magy. Táv. Ir.)

Catulle Mendès állapota.

Páris, május 24. A párbajban megsebesült Catulle Mendès állapota az új folyamán javult. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A Triesti Általános Biztosító Társulat (Assicurazioni Generali) f. é. április hó 22-én tartott 67-ik közgyűlésén terjesztette be az 1898 évi mérlegek.

A jelentés különösen kiemeli, hogy Hegedűs Sándor igazgató-tanácsos ur kereskedelmiügyi miniszterre történt kinevezetése folytán az intézet igazgatóságából kilépett, mely körülményről az igazgatóság a közgyűlés alkalmával következőképp emlékezik meg:

«Tisztelt Urak! Engedjék meg, hogy jelentésünk első helyén, rokonszenvűnknek adjunk élénk kifejezést azon nagyrabecsült férfiu iránt, ki Ő Felső kegyéből megbízást nyert a magyar kereskedelmi miniszter magas és diszes állásának elfoglalására. Hegedűs Sándor rendkívüli tehetsége így teljes mértékben nyert elismerést és midőn ez örömdetes tényt Önökkel egyetemben őszinte meglepedéssel üdvözljük, mélyen fájjaljuk egyttal azon veszteséget, mely ezáltal intézetünkre hárul, mert társaságunk kénytelen lemondani ezen férfiu közreműködéséről, ki öt 16 éven át felette buzgó és becses támogatásban részesítette. Kérjük szíves felhatalmazásukat arra nézve, hogy az itt kifejezett érzelmeinkről ez évi közgyűlésünk jegyzőkönyvében megemlékezhessünk».

Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1898. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőke összegek 449.227.817 korona 22 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 19.100.562 korona 14 fillére rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 8.641.165 korona 59 fillérral 114.696.582 korona 69 fillérré emelkedett.

A tüz- és szállítvány-biztosítási ágakban a díj és illeték bevétele 27.135.669 korona 94 fillér volt, miből 11.372.530 korona 78 fillér viszontbiztosításra fordítottatott úgy, hogy a tiszta díjbevétele 15.763.139 korona 16 fillérré rugott, mely összegből 12.490.283 korona 14 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten, a jövő évre vitetett át. A jövő években esedékesse váló díjkötelezvények összege: 71.175.674 korona 21 fillér.

Károkkért a társaság 1898-ban 26.527.284 korona 40 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 633.489.520 korona 86 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből **házánkra 118.390.059** korona 49 fillér esik, mely összeget a társaság 175.585 káresetben fizette ki.

A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 14.985.029 korona 98 fillérré rugnak, különösen kiemelendők: az alapszabályszerinti nyereségtartalék, mely 5.250.000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamin adózására alakított tartalék, mely az 1.604.315 korona 04 fillér külön tartalék, ugyszintén az évi nyereségből kihalított 903.418 korona 70 fillérral 9.575.029 korona 98 fillérré emeltetett fel; to-

vább felemlítendő még a 160.000 koronára rugó kétes követelések tartaléka. — Ezekon kívül fennáll még egy 560.000 koronát kitevő külön alap, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlítse.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek elsőrangú értékekben vannak elhelyezve, az ideai átutalások folytán 143.645.142 korona 28 fillérről **153.073.167** kor. 61 fillérré emelkedtek, melyek következőképpen vannak elhelyezve:

1. Ingatlanok és jelzálog követelések	25,495,680	kor.	45	fill.
2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök	13,126,433	>	54	>
3. Letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök	1,692,124	>	22	>
4. Értékpapírok	100,494,915	>	65	>
5. Tárca váltók	711,252	>	—	>
6. A részvényesek biztosított adólevelei	7,350,000	>	—	>
7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követeléseinek a hitelezők követeléseinek levonásával	4,202,761	>	75	>
	összesen	153,073,167	kor.	61 fill.

Ezen értékekből **43 millió korona magyar értékekre esik.**

A szegedi mezőgazdasági országos kiállítás sorsjátéka. A pénzügyminiszter, tekintettel az I. szegedi mezőgazdasági országos kiállítás közgazdasági jelentőségére és közhasznú voltára, a kiállítás javára egy sorsjátékot engedélyezett olyképp, hogy a kiállítás igazgatósága egy millió darab 20 kros sorsjegyet bocsáthasson ki. A kiállítás igazgatósága a nyert engedély alapján a kiállítási sorsjáték előkészítési munkálatait már megkezdte s május hó folyamán a sorsjegyek már forgalomba is jönnek. Összesen százezer korona értékű nyermény fog kisorsoltatni. A tárgysorsjáték játéktervét a kiállítás igazgatósága a következőkben állapította meg:

I-ső Főnyeremény	50.000	korona
II-ik	15.000	>
Két	à 3000 kor.	6.000 >
Két	à 1000 >	2.000 >
Tíz	à 600 >	6.000 >
Tíz	à 400 >	4.000 >
Tíz	à 200 >	2.000 >
Husz	à 100 >	2.000 >
Ötven	à 40 >	2.000 >
Kétszáz	à 20 >	4.000 >
Hétszáz	à 10 >	7.000 >

Ezerhat nyermény . . . 100.000 korona

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde

Budapest, május 24.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	357.80
Magyar hitel	—	—	—	—	—	387.50
Allamvasut	—	—	—	—	—	361.—
Rimamurányi	—	—	—	—	—	311.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	242.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	636.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	623.—
Villamosvasut	—	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámítelő	—	—	—	—	—	533.25
Iparbank	—	—	—	—	—	104.25
Budapest közuli	—	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	—	101.50
Déli vasut	—	—	—	—	—	178.—

Az irányzat nyugodt.

Bécs, május 24.

Osztr. hitel	—	—	—	—	—	358.90
Magyar hitel	—	—	—	—	—	389.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	360.—

Határidők.

Budapest, május 24.

Az irányzat gyenge.

Buza áprilisra	—	—	—	—	—	9.10
Buza októberre	—	—	—	—	—	8.24
Uj tengeri	—	—	—	—	—	4.47
Rozs őszre	—	—	—	—	—	6.64
Zab őszre	—	—	—	—	—	5.44
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. május 24-én.

Magyar aranyáradék 4%	—	—	—	—	119.50
Magyar koronááradék	—	—	—	—	96.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	—	—	—	—	121.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	3575
talméresi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.10
Horváth-szlavón földtehermentési kötvény	—	—	—	—	96.75
Magyar nyermény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	160.75
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	138.25
Osztrák járadék papírban	—	—	—	—	100.75
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	100.20
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	119.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	100.25
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	139.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	918.—
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	388.75
Osztrák hitelintézeti részvény	—	—	—	—	358.80
Párisi vista	—	—	—	—	47.80
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	9.55
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	58.92 1/2
London vista	—	—	—	—	120.50
20 márkás arany	—	—	—	—	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadbérllet 23. szám.

Kisbérllet 3. szám.

Páratlan.

Páratlan.

Ma csütörtökön, 1899. május 25-én

kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

HIMFY DALAI.

Vigjáték 3. felvonásban, 1 előjátékkal. Irta: Bereczky A.

Hely árak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint, IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal: karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap pénteken, 1899. május 26-án

A B A B A

Nagy operette 4 felvonásban. Irta: Ordomean. Zenéjét Audran E.

A szerkesztősről felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város tanácsától.

5314

1899. sz.

Ajánlati felhívás.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának ¹⁵³/₁₁₁₉₇ 898 sz. alatt kelt határozata alapján, Nagyvárad város területén építendő Színház és Bazár (bérház) ugy szintén utóbbi bérösszegének biztosítására ezennel pályázat iratik ki.

Az építési hely: Nagyvárad Olasziban a Bémer-tér és Apáczá-utca közti terület.

A teljesítendő munkák és kötelezettségek következők:

1. Olaszi 373, 374, 375, 375 a, 376, 377 és 377 a számú háztelken levő összes épületeknek lebontása.

2. A Fellner és Helmer bécsi cég által tervezett színháznak tervszerinti felépítése és pedig a részletes költségvetésben felsorolt

- I. kőműves munkák,
- II. kőfaragó munkák,
- III. ács munkák,
- IV. bádigos munkák,
- VI. fa, cement és asphalt munkák,
- VII. szerkezeti és súly szerinti lakatos munkák,
- VIII. asztalos, lakatos, üveges és mászó munkák,
- IX. granittó és beton munkák,

X. homlokzati munkák,
összesen . . . 187.735 frt 43 kr.
végül a feljárók és szabad lépcsők elkészítése 13.306 frt 40 kr.

Összesen . . . 201.041 frt 83 kr.
azaz: Kettőszázegyzernegyven egy forint 83 kr. értékben.

3. A Rimanóczy Kálmán által tervezett Bazár (bérház) felépítése és pedig az első pont alatt felsorolt lebontandó épületekből kijövő összes anyag átengedése és azonkívül a város által fizetendő általános összeg megtérítés ellenében.

4. Ennek 10 éven át minimális 20.000 forint évi nyers bérjövédelmnek biztosítása.

Ezen munkák kiviteléhez és bérletbiztosításához készült összes tervek, pályázati feltételek és a Színház építéséhez külön készült általános és részletes feltételek irányadók és alapját képezik a vállalkozóval annak idején kötendő szerződésnek.

A pályázati feltételek, ugyancsak a Színház építéséhez készült általános és részletes feltételeket tartalmazó füzetek a mérnöki hivatalban 10 forintért megszerzhetők, vagy az összeg előleges beküldése után postán is megküldetnek, a költségvetések, körülményes leírások és tervek a mérnöki hivatalnál a hivatalos órákban ugyancsak délelőtt 9—12 és délután 3—5 óráig megtekinthetők.

A vállalati főbb feltételek a következők:

a) Az 1., 2., 3. és 4. pontok alatt felsorolt munkák és bérletbiztosítás egy fővállalatnak adatnak ki; egyes munkákra, vagy a bérösszeg biztosítása nélkül tett ajánlatok nem fogadtnak el.

b) Minden ajánlattevő köteles bánatpénz fejében a ajánlatok benyújtására kitűzött határnapot megelőző nap déli 12 órájáig 16.000 forint azaz tizenhatezer forintot készpénzben, vagy a törvényben megállapított ovadékképes értékpapirokban a városi letétpénztárba letenni s az erről nyert nyugtát ajánlatához csatolni.

c) Bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad.

Az ajánlatok csakis hivatalosan megállapított és a városi mérnöki hivatalnál *díj nélkül* kapható következő szövegű ajánlati űrlapokon nyújthatók be:

»Ajánlat.«

»A Nagyváradon tervezett Színház és Bazár (bérház) építkezési vállalatára, valamint a Bazár (bérház) bérösszegének biztosítása tárgyában.

Tekintetes városi Tanács!

1. Alulírott a tekintetes városi Tanácsnak sz. a. kelt ajánlati felhívása folytán, a Nagyváradon felépítendő színházhoz 187.735 frt és 43 krral előirányzott kőműves, kőfaragó, ács stb. stb. munkáknak, továbbá 13306 frt 40 krral előirányzott feljárók (rampák) és szabadlépcsőknek elkészítésére pályázom és a költségvetésben felsorolt egységekből% azaz százalékos engedményt teszek.

2. Az ajánlati felhívásban felsorolt épületeket és tartozékait a pályázati felhívásban körülírt módon lebontatom és az ezekből kikerülő és nekem átengedendő anyagnak a pályázati feltételek szerint megengedett felhasználásával a Rimanóczy Kálmán építész által készített tervezet szerint a bazárt (bérházat) felépítem s az ezért fizetendő általános összeget forint azaz forintban állapítom meg.

3. A bazár (bérház) épület bérjövédelmét

biztosítok Nagyvárad városának 10 éven át évenként forint, azaz forint nyers bérjövédelmet.

Kötelezőleg kijelentem ez alkalommal:

1. Hogy úgy a színház, mint a bazár (bérház) épület építkezésének alapjául szolgáló tervrajzokat és költségelőirányzatokat teljesen ismerem s az ezen tervek, előirányzatok és egyéb kikötések szerinti építkezést szoroson a kiszabott határidő alatt, azaz 1900. október 15-ig bezárólag kereszttől viendem.

2. Hogy az ajánlati felhívás tartalmát, az árlejtési pályázati feltételeket, általános és részletes feltételeket a színház építéséhez, a leszámolás alapját képező egységeket, az összes építési leírásokat szintén jól ismerem, azokat magamra kötelezőknek elfogadom és a reám hármló kötelezettségeket pontosan teljesítenem.

3. Hogy a tervek és költségelőirányzatok, ajánlati felhívás, pályázati feltételek, általános és részletes feltételek, egységi díjjegyzékek, építési leírások egy-egy példányát a fenti kijelentésem nagyobb biztosítékául és az ugyanazonosság elismeréséül, Nagyvárad város mérnöki hivatalánál aláírtam.

Végül % alatt mellékelem az ovadékkul szolgáló 16.000 forint letétbe helyezését igazoló nyugtát.

Megjegyeztetik, hogy a benyújtandó ajánlatok közül azok, amelyekben határozottan kifejeztetik, hogy az egyes ipari munkákban a fővállalat érdekeinek sérelme nélkül, a helybeli iparosok is részletnek, különös figyelembe fognak vétetni.

Minden egyéb feltételek a fentebb említett feltételekben foglaltatnak.

Felhivatnak tehát a vállalkozni szándékozók, hogy a bánatpénz letételét igazoló nyugtával s 50 kros bélyeggel ellátott ajánlataikat legkésőbb folyó évi június hó 19-ik napjának d. e. 10 órájáig alulírt kezeihez annál is inkább nyujtsák be, mivel ezen határidőn túl érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A beérkezett ajánlatok ugyancsak 1899. évi június hó 19-én 10 órakor fognak a városi tanácsnak dr. Bulyovszky József polgármester vagy helyettese előnökle alatt, az állandó árlejtési bizottsággal együttesen tartandó ülésében felbontatni és nyilvánosan felolvasatni, mely eljárásnál az ajánlattevők is jelen lehetnek.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága azonban fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok felett, saját belátása szerint teljesen szabadon határozzon.

Kelt Nagyváradon, 1899.

Bulyovszky József,
polgármester.

16054 tkv.
1899.

Árverési hirdetmény.

A nagyvárad kir. tszék, mint tkvi hatóság által a biharmező keresztesi takarékpénztár végrehajthatónak Vad Sándor és neje Méhes Zsuzsanna végrehajtást szenvedő elleni 535 frt töbe s járulékaik iránti végrehajtási ügyében végrehajtást szenvedő tulajdonául felvett ezen tkvi hatóság területén fekvő, s a b.-bösszörményi 99. sz. betétben foglalt a I. 1—14 rsz. a. ingatlanokra tov. a b.-bösszörményi 100. sz. betétben foglalt a I. 1—8 rsz. a. ingatlanokra a kért végrehajtási árverés az 1881: LX. t. cz. 176 §-a értelmében elrendeltetik, s foganatosítására határidőül 1899 június hó 24-ik napjának délelőtti 9 órájára, B.-Bösszörmény község házához kitűzetik.

Kikiáltási ár a b.-bösszörményi 99. sz. betétben foglalt ingatlanokra 1371 frt, a b.-

bösszörményi 100 sz. betétben foglalt ingatlanokra pedig 588 frt; azonban az árverésre kitűzött ingatlanok szükség esetén ezen áron alól is el fognak adatni.

Venni szándékozók bánatpénzül a kikiáltási ár 10 százalékát vagyis 137 frt 10 kr. illetve 58 frt 80 krt tartoznak készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirokban letenni.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első részlet az árverés napjától számított 1 hónap alatt, a második részlet ugyanazon naptól számított 2 hónap alatt, a harmadik részlet ugyanazon naptól számított 3 hónap alatt; minden egyes vételári részlet után az árverés napjától a fizetés napjáig 5 százalékos kamattal fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a tkvi hatóságnál és B.-Bösszörmény község előjáróságánál megtekinthetők.

Nagyvárad kir. tszék mint tkvi hatóság 1899. márcz. 24-én.

Olasz,
kir. törvényszéki bíró.

Főnyeremény 500.000 Márka.	Szerencse Hirdetés!	A nyereményekről az állam vállal kezességét
---	--------------------------------	---

Felhívás

a hamburgi államsorsjáték nyereményeiben való részvételre, mely

11 millió 349.325 Márka

biztos nyereményt helyez kilátásba.

Ez előnyös sorsjáték nyereményei, melyek csak **118.000** sorsjegyre vonatkoznak, a következők:

Legnagyobb nyeremény 500.000 Márka.

Jutalomdíj 300.000 Márka	26 nyer. á 10.000 Márka
1 nyer. á 200.000	56 " á 5000 "
1 " á 100.000	106 " á 3000 "
2 " á 75.000	206 " á 2000 "
1 " á 70.000	812 " á 1000 "
1 " á 65.000	1518 " á 400 "
1 " á 60.000	40 " á 300 "
1 " á 55.000	140 " á 200 "
2 " á 50.000	36952 " á 155 "
1 " á 40.000	9959 " á 134, 104, 100 "
1 " á 30.000	9351 " á 73, 45, 21 M. "
2 " á 20.000	egészben 59,180 nyeremény, melyek néhány hónap alatt 7 osztályban biztosan kihuzatnak.

A főnyeremény az I. osztályban 50,000 Márka, a II. oszt. emelkedik 55,000 Márkára, a III. oszt. 60,000 M., a IV. oszt. 65,000 M., a V. oszt. 70,000 M., a VI. oszt. 75,000 M., a VII. oszt. 200,000 M., a jutalom nyereménynyel 300,000 Márkától egész 500,000 Márkáig.

Az első osztályú sorsjátéokra, mely hivatalosan biztosítva van

egész sorsjegy 3 frt 50 kr

1/2 " " 1 " 75 "

1/4 " " " 90 "

Az első osztályú nyeremények jegyzékét, valamint a többiek tervezetét kívánatra ingyen és bérmentve küldöm meg bárkinek.

Minden sorsjegytulajdonosnak a huzásokról jegyzéket fogok küldeni.

A kifizetés és pénznyeremények expedíálását magam közvetítem a nyertekkel, a huzás után azonnal és a legszigorubb titoktartás mellett.

Megrendeléseket postautalvány vagy utánvét ellenében teljesítek.

A megrendeléseket legjobb azonnal megtenni, vagy a legközelebbi huzásig:

i. évi Junius 1-ig.

Tisztelettel

id. HECKSCHER SAMU

bank- és váltó-irodájában
Hamburg.

Cs. kir. szab. Adriai Biztosító-Társulat.

Főzárószám (A)

Az 1898 január 1-től december 31-ig eszközölt műveletekről.

Nyereség- és veszteségszámla

Main financial statement table for 1898, showing BEVETEL (Income) and KIADÁS (Expenses) in korona and fillér. Includes sub-sections for 'Eszékes biztosítások' and 'Függő károk'.

Nyereség- és veszteségszámla

Főzárószám (B)

Az 1898 január 1-től december 31-ig eszközölt műveletekről.

Main financial statement table for 1898, showing BEVETEL (Income) and KIADÁS (Expenses) in korona and fillér. Includes sub-sections for 'Kifizetett károk' and 'Tartalékok állása az év végén'.

B) Elemi osztály.

A) Életosztály.

Mérlegszámlák 1898 december 31-én.

Balance sheet table for 1898, showing VAGYON (Assets) and TEHER (Liabilities) in korona and fillér. Includes 'Ingatlanok', 'Készpénz', and 'Külföldi hitelek'.

Legal notice text at the bottom of the page, mentioning the company's founding date and listing directors and shareholders.

Villanyvilágítás!

SZENT-LÁSZLÓ GYÓGYFÜRDŐ

(PÜSPÖK-FÜRDŐ.)

NAGYVÁRAD MELLETT.

Az ezredévi kiállításon e fürdő a nagy arany érmet nyerte.

Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben.

Telefon összeköttetés Nagyváráddal.

Hazánk legrégebb gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R° kénes hévforrásokkal, ártézi kuttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükör-fürdők, kabin- és mór földes fürdők, a gyógyeszközökkel dúsan felszerelt gyógypihenő termek. Nagy sétányok. Tekepálya.

Fürdőzésre javalva van: az ízületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós ízületi loboknál, csonttörések és ficzámok után visszamaradt fájdalomnál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő sápkór, vérszegénység, a női hatású **görvély és angolkór**nál, légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű erdei sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, cukrászda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, táncvigalmak, lawn tennis pálya, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor térzene.

Évad: május 1-től szept. 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30° ármérséklet.

Kitünő magyar konyha áll rendelkezésre, mely **Czeplédy Sándor** és Gráff Ottó volt püspöki szakács közös vezetése alatt a legkényesebb igényeknek is megfelel. Tisztán kezelt erdélyi és érmelléki borokról gondoskodtam.

A vendégek részére szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehenészet szállítja.

Olcsó és jó élelmezés, kényelmes lakás, napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. TERNER BÉLA.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradtságot és költséget, célom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek és a sikerdús gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát és pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

CZEGLÉDY SÁNDOR,
fürdő-bérlő.

Villanyvilágítás.